

חסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת כי תצא

ה' לא רוצה להכניע אותך!

על ההבדל בין היהדות לאיסלאם, בין מלך לבין עריץ. ומה צריך לעשות כדי לנצח בעזה?

הפרשה שלנו פותחת במצווה ייחודית, באשת יפת תואר. מדובר במקרה בו עם ישראל יצא למלחמת רשות, שעניינה (על פי דעת הרמב"ם) לכפות את שבע מצוות בני נח על אומות העולם. התורה מדברת על האפשרות שאחד הלוחמים יחשוק באחת הנשים שהצליחו לשבות במלחמה. למעשה, התורה מתירה לו לשאת אותה לאישה, אך יחד עם כמה תנאים וסייגים. עליו להביאה אל ביתו, ולתת לה חודש ימים לבכות על משפחתה, בהם עליו לגלח את ראשה ולגדל את ציפורניה. במידה ולבסוף האיש לא מעוניין לשאתה לאישה, עליו לשלח אותה מביתו ואסור לו למכור אותה לשפחה. כמו כן, חז"ל קובעים: "לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע". כלומר, התורה לא רואה בלקיחת אשת יפת תואר התנהגות לכתחילה, אלא היא מתירה זאת אך ורק בדיעבד, משום יצרו הרע של האדם.

כניעה או ברית

ראשית כל עלינו להבהיר שהדין של אשת יפת תואר אינו נוהג בימינו הלכה למעשה, כיון שהיום אין מציאות של עבדים, ולקיחת שבוי מלחמה לאישה אינה לגיטימית במציאות בה אנו חיים. אך עם כל זאת, על ידי שהתורה מצווה אותנו על אשת יפת תואר היא מלמדת אותנו מהי הגישה המתוקנת למלחמה בכלל, ואנו יכולים ללמוד מכך רבות לתקופתנו.

בכך שהתורה מגבילה את ההיתר לקחת אישה שבוייה במלחמה, היא נבדלת מדת האיסלאם (שתרגומה בעברית: כניעה), שמעודדת לטמא את שבוייה המלחמה, ואף רואה בכך ביטוי לניצחון. על פי דת האיסלאם היחס בין האל לאדם הוא יחס של כניעה חד צדדית. האל הוא כל יכול, והוא רוצה שכולם ייכנעו לו. לכן גם כאשר באים להילחם בשמו, רוצים לבטא את ההכנעה המוחלטת שהוא דורש. הביטוי הכי עוצמתי של ההכנעה הזו הוא על ידי השפלת שבוייה המלחמה.

אך התורה לא מציירת כך את הקשר שבין הקב"ה לעם ישראל. הקב"ה לא מחפש שכולנו ניכנע לו, אלא הוא רוצה לכוונת איתנו ברית. הקב"ה רוצה שכשם שאנחנו נהיה מחויבים אליו, כך הוא יהיה מחויב לנו כביכול. הכניעה שלנו לה' איננה לשם הכניעה עצמה אלא לשם הכניסה לברית. ממילא, גם כאשר אנו ניגשים להילחם עם אומות העולם כדי לכפות אותם על קיום שבע מצוות, אנו לא מדגישים את הכניעה כערך עליון. לכן אם הלוחם רוצה לקחת שבוי מלחמה, עליו לכוונת איתה ברית, ולישא אותה. ואם הוא בוחר שלא לכוונת איתה ברית עליו לשלחה, ואסור לו שהיא תהיה שפחה שלו.

אנו הולכים ומתקרבים לראש השנה, היום שבו אנו ממליכים את ה' עלינו. כאשר אנו ממליכים את ה', חשוב שהציור המתקן על הקשר בינינו לה' יעמוד לנו מול העיניים. חשוב שנזכור שה' לא רוצה שנמליך אותו בתור מלך עריץ שרוצה שכולם ייכנעו מפניו, אלא בתור מלך שרוצה לכוונת ברית עם עבדיו, ולהיות איתם בקשר דו־צדדי של נאמנות. כך התורה אומרת על יום ראש השנה: "אתם נצבים היום (הוא יום ראש השנה, על פי חז"ל) ... לעברך בברית ה' אלקיך". בראש השנה אנו ממליכים את ה' עלינו על ידי שאנו כורתיים עימו ברית.

להילחם ללא חשש

אמנם, לאחר שלמדנו שהתורה לא מקדשת את ההכנעה ולא רואה בה ערך עליון, עלינו לשים לב שיש גם צד שני למטבע. מצד שני, התורה לא אוסרת באופן מוחלט לקחת אשת יפת תואר. התורה אמנם מסייגת ומגבילה, אך לבסוף היא בוחרת לדבר 'כנגד יצר הרע', ולהתיר זאת. בכך היא נבדלת גם מהתפיסה הפרוגרסיבית, הדורשת מוסריות מוחלטת בעת המלחמה. דת הפרוגרס, בצדקנות המופרזת שלה, מרפה את ידי הלוחמים, ומביאה לכך שאף אחד לא ירצה להיכנס לסיטואציה של מלחמה, מתוך חשש למוסריותו.

בניגוד לכך, התורה מודיעה מראש ללוחמים, על ידי היתרה את אשת יפת־תואר: הכל בסדר. תלכו להילחם, ללא חשש. אל תחששו שמא תפגעו ברמה המוסרית שלכם, אלא תילחמו בכל הכח.

הסיבה לכך היא משום שאם נחשוש יותר מידי לרמה המוסרית שלנו, התוצאה תהיה שאנחנו פשוט נימנע מלהילחם. ואם אנחנו לא נילחם באומות העולם, כדי להשליט עליהם את אמונתנו, לבסוף הם ישפיעו עלינו את התרבות שלהם. למעשה, זו מה שמביאה עלינו תרבות הפרוגרס, שאוסרת להילחם מתוך חשש לפגיעה במוסריות. כשם שבלעם יעץ לבלק להחטיא את ישראל, מתוך הבנה ש'אלהיהם של אלו שונא זימה', כך מתוך חשש למוסריות־יתר משפיעות עלינו אומות העולם את תרבותם הרעה, המביאה אותנו להתבוללות.

אם נרצה להשתמש במילים גסות, יוצא שמול החמאס התורה אומרת לך 'תהיה פרוגרסיבי', ומול הפרוגרס היא אומרת לך 'תהיה חמאסניק'. כלומר, מול הטענה שהמטרה העליונה היא להכניע את כולם, התורה מגבילה ומסייגת ומדגישה שהתכלית היא ברית בינינו לקב"ה ולא כניעה לשמה. ומול הטענה שמחמת המוסריות עלינו להימנע מלהילחם, התורה מעודדת אותנו להילחם בכל הכח וללא חשש, ומתירה אשת יפת תואר כנגד יצר הרע.

שבת שלום!

בית המדרש 'עוד יוסף חי'

בראשות הרב יצחק גינזבורג שליט"א